

A VÉN TAMBURÁS

G U L Y Á S J Ö Z S E F

A tambura az öreg embereket szereti,
a pénz, a halál, az öreg embereket.

Fény támad körötte akkor, s váratlanul énekbe rándultak csigás húrjai

Rózsafa-lében
pirosra értem,
agg bácsika,
magát teremtő
isten kezében.

Csend, béke s virág egyszerre vörös lett az izgató hangoktól.
Csodálatos volt,
Hát még mikor széttörve húrok tükrét belemerültek ujjai, vagy érinté
csupán, izgatva mélységek sípjait.
Mesélik, különféle növények levében főzte, gőzében füveknek, izenként,
magában.
Volt lelke istennel határos,
Azért-e vagy az első madárra emlékezve, melyből hasított, ama
törzsre, raktáraiban csenddé csontosult zenével, benne ágain leszúrt
s hártýává aszott szélel.

Lobbanékony diófaszilánk,
dobbantásunktól felsajduló.

Kis élő jószág, ideges,
miként lovak húros lába.

Lehelettől is megborzadó,
éjben fölizzó koráll.

Minden összege, hangszere
színek alkimista műhelye.

Ó, húrokba feszített sík,
vak mélybe hajolt századok.

Volt erdők és istenek lelkének örököse,
Volt édes belü gyümölcs, gyökérnek, nyárnak benne csodája, édessége
fűnek, mérge virágnak,
Mit ujj sebez, alkony kivérez, föltép emlékezésnek:

Volt ősz tövéről metszett rózsafaág,
 Repedései elhullott hajszálak,
 Repedései márvány homlokán tenyésző erek.
 Éneklő szerszám, fókusza illatnak, magva zenének, feneketlen.
 Az ég szorult bele madaraival. Esténként kioldta, ujjával illetve
 húrjait, időben gyökerezőket.
 Benne fönnakadt hótömbök, sóhajtástól is megindulók,
 Hó, fehérebb a nevetésnél.
 Dohos faluk harangjához stimmelte — cé-dé-gé, mondta — rövidebb-
 hosszabb acéllemezekhez.
 Mint órát igazította a meglődülő harangokhoz.
 Ó, húrok, mezők felszíne, szélnek zsilipje, végtelen kezdő sorai.
 Zengett szélben is, néhol érintve értelmünk határait.
 S ha dalolt mellé, formákra találtak folyékony színek stb.
 Mámorosan versekbe csapolta magát,
 Ikrás fény-hálóban libegő fafésűk, nyoszolyák, vágódó képeslapok
 közepette mélyére nyúlt időnek.
 Csodákat emelt fényre, köveket, mint a csipke.
 Hasadékok falában látszottak keresztülvágott rétegek, időnek dermedt
 ütemei, ívsorok, dúlások csontváza, mint tömör beszéd.
 Belém maratta csontig azokat a délutánokat.
 Az Ismeretlen húrjait érintve szállt elő.
 Lelkünk mélyeit bogozta gyilkos sugár
 S ébredtek lappangó tartalmaink.
 A gépezetről, rejtett rugókról lehúzódó homály tócsái alatt
 meztelen kincseink, a félelem s vérünk ízei.
 Ujjával csókolva megnyitá torkát pokolnak, gyógyulás forrásait.
 Ó, aranykezü ember,
 Vén garabonciás.
 Ujjai közt váltak sugárrá a húrok, ajkain szarvak beszéltek fátylasan.
 Nem a rózsát, annak illatát csempészte nótáiba,

*

Zene, fába ültetve, erőszak nélkül.
 Benne oldva keringő végtelen,
 merészen ejtett vonalak,
 illatok aszú bora,
 gyémántfömlű. Ó, hanggá lobbant tér.
 Benne pala, mint vasalt ágynemű,
 évezrek súlya alatt,
 benne lepréselt alkonyok rétegei,
 leszűrt csillag
 s az Ó arca, mint tükörben,
 eres gyémánt,
 középpontjában fektetett síkok,
 ó, drága kristály-szövet.
 Ejtett tükörben aszú gyémánt,
 súlya drága évezrek.

Mint üreg fölé, hajolt hangszerére
 S dajkálta, mellé keserű versikét ácsolva igricek modorában.

*

Esték bora vérem,
 csuklik a lábam,
 rogygan a térdem,

repedt csontomban
sakál hörgése,
hazatalálok-e.

Húrokon át benyúlt világok rejtett mélyeibe.
Vakítottak azok az órák.

Foszló esőzöld napon
összeütődő poharak csengése,
zavaros mély poharak
harangozzatok értem,
puszta térben a házam,
négyfalú üveg-karám,
zeng, peng a szélben,
huzatos puszta közepében.

Egyre alább ereszkedett.
Nyomán süllyedt határok, formák halálba kérgesedve.

Zenélő ezüst fák,
vak térben
kristályló szemek,
anyámnak szavai
oldatlan fémlenek.

Vágytam kiemelni a félhomályból,
elült szobákban
megvakult bútorok tükréből,
letérdelt ólak,
napok földmélyi csendjéből
épségben kiásni.
Alvadt, vérszínű fényben,
Látom, kezében fakanál,
melyet puhára főzött levesek gőze,
kűszöbe alatt béka ül.
Békával a világ gyötörte...
Szerettem volna kiásni
bútorok fáradt tükreiből,
a mélyrétegi világból
minden fények szívébe állítani,
közel a bolthoz...

Nem lehet, hogy
annak az asszonynak is
egy szíve volt,
egy szíve volt csupán.

*

Virág rajza kőben,
nyomaim időben.

Megrepszti csontom
a hó fehérsége,
elrepedt csontomban,
csontom velejében
megbúvó rothadás.

Vak lábú öregek,
reszketeg rémek
haza mikor érnek.

*

Eltűnt asszonyát siratva egy napon így énekelt:

Mióta kereslek,
ajzott inaim
húrja kifeslett.

Otthonom elejtett gomb
a fehér havon.
Hangszerem kínzom,
jajgattatom,
sötét zugokba világít.
Elveszti minden,
de él bennem,
illatát ruhák
addig nem őrzik.

Hangszerem nyúzom, marom
s piszkolva magammal
a tél fehér csúcsáról
hullok alá,
súlyommal, amely Júlia,
csúszok alá
ó, mennyi csengettyű közepette.
Eloldva magam a hótól
a tavaszt elejtem

s tovalépve
hársak fűszerét sejtem.
Anyag, csupa tűzfogó,
élet, halállal gyógyuló.
Két pont közt
fülem kiszűri
a neki drágább madarak énekét.
S vonulva tereken
egy mosoly lehetősége
tartja életem.
S mindenki férfi ott,
izmaival gondolkozik.
Hullámosan vonuló piros sikoly
fűrész a csontjaimon.
Hangszerem nyúzom,
jajgattatom
zöld puha foltjai alatt,
hidak árkusán,
versekbe csapolva magam
titkos lejtőkön
bukok alá.
O, holdtól viola terek!
Fülem szerűk csendjébe,
mint kagylót elásom,
elsüllyesztem a térben.

Üreges nyarak mellettem észrevétlen,
kincsek eljárnak,
titkos lejtőkön
léptem szűk térbe,
torkoll a mélybe,
hol a csend szigorú pecsétjei
asszonyom őrzik.

Fényes napok kicsi szigetei az őszben,
elnyom az álom,
gubózva falak tövén,
látom,
a völgyben hömpölyög erdő,
zöldje megalszik,
meg a szél, víz, nyár,
madarak nagygyá,
vérbuborékká puffedt szemei
mozdulatlanul a napban.

Ez az éneke napokig tartott lázban, leverve.

*

Egy idő óta, mint csukott könyv, hevert az ágyon áramos terébe zárva.
Benne szélzúgás csenddé hártásodva.
S álltak forgások,
Ég piros színei száradoztak.
Volt deszkává feneklett halászahajó,
Diófa tákolmánná vedlett táltos,
Kis teste vacogott, minden fénynek holott a közepében.
Penész kiverte, hangpenész.
Benne nádasok csontosodó sustorgása,
Néma állatok tolongása.
Misztikusán hevert a hűvös szoba alján,
Fogai közt bimbója szélnek, tűznek.

És jött az ősz,
ideje a dalnak,
rosttá a fény dermedt.

Az érett, sárga napok hosszú árnyékába hasaltunk
S így kértük kórusban énekelve:

Nosza hát, kapj bele,
tambura idege,
nosza hát, nyúlj bele,
vénenber élete.

Haj, gyere már,
hej, mire vársz.

Egy napon aztán széttörte húrok tükrét.
Lágyan nyúlt bele s rajta keresztül rendezett mezők madaras csendjébe,
lepke- s időavaron át a föld alá borult erdők szívéig lenyúltak ujjai;
ott egykori sugarak libbenő pászmái aludtak dolgokba ágyazva, virágok
korom-füzetei, lehelettől is szárnyrakelők.

Megvénül a szerszám,
öregszik a hó,
könnyemet megölte,
kedvem elfolytatta
óramutató.

No eriggy a völgybe le,
no eriggy, hát eriggy,
no szállj alá.

Később láttam leereszkedni a dombról fényesség közepette.
Eltűnése életem percekbe zsúfolta.